

VU Research Portal

Tadáá... Tadáá... Datáá...: 25 jaar Databankenwet
van Gompel, Stef

published in
Auteursrecht Online
2024

document version
Publisher's PDF, also known as Version of record

document license
Article 25fa Dutch Copyright Act

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)
van Gompel, S. (2024). Tadáá... Tadáá... Datáá...: 25 jaar Databankenwet. *Auteursrecht Online*, 2024(2), 65-66. https://www.auteursrecht-online.nl/art/90-6181_Tadaa-Tadaa-Dataa-25-jaar-Databankenwet

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:
vuresearchportal.ub@vu.nl

Tadáá... Tadáá... Datáá...: 25 jaar Databankenwet

Stef van Gompel*

Door recente Europese regelgeving omtrent het beheren, delen en verwerken van data, zoals de Open Data richtlijn (2019), de Datagovernanceverordening (2022), de Data-verordening (2023)¹ en de nieuwe AI verordening (2024),² vergeten we bijna dat het inmiddels 25 jaar geleden is dat de Databankenwet het leven zag. Ter implementatie van de Databankrichtlijn uit 1996 werd deze wet op 8 juli 1999 aangenomen, met inwerkingtreding op 21 juli 1999.³ Hiermee deed een nieuw IE-recht zijn intrede in Nederland: het (*sui generis*) databankenrecht. Voortaan zouden, naast originele databanken,⁴ ook niet-originele databanken bescherming genieten, mits deze het resultaat zijn van een substantiële investering in kwalitatief of kwantitatief opzicht.

Als we terugkijken in de tijd, dan valt met name op dat voorafgaand aan de implementatie van de Databankrichtlijn, maar ook in de jaren daarna, veel onduidelijkheid bestond over de vraag welke databanken nu precies door het databankenrecht worden beschermd. In de parlementaire geschiedenis wordt onder meer verwezen naar 'de telefoongids of een wettenuitgave die zowel op cd-rom, een databank, als in boekvorm verkrijgbaar zijn' als voorbeelden van verzamelingen die onder het databankenrecht kunnen vallen.⁵ Ook de rechter dacht hier aanvankelijk zo over.⁶ In de literatuur werd verder nog gespeculeerd over spoorboekjes, klantenlijsten, collecties van e-mailcorrespondentie en een verzameling reclamefilmmpjes.⁷ Daarentegen zouden lijsten van Nederlandse restaurants met een

Michelin-ster, van nieuw ontdekte sterren met namen en mogelijk ook van televisieprogramma's buiten het regime van de Databankenwet vallen, omdat de investeringen daarvoor niet gericht zijn op het verkrijgen van de gegevensverzameling, maar eerder een bijproduct zijn van een andere activiteit,⁸ de zogenaamde spinn-off-theorie.⁹

In het licht van de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de EU die zich daarna ontwikkelde, is het echter betwistbaar of spoorboekjes, telefoongidsen en dergelijke wel worden beschermd op grond van het databankenrecht. Volgens het Hof telt immers het creëren van elementen die in een databank worden opgenomen *niet* mee als databankenrechtelijk relevante investering; daarvoor is enkel relevant of substantiële middelen zijn aangewend om bestaande elementen te verkrijgen en in de databank te verzamelen (investeringen in het samenstellen en het up-to-date houden van de databank) of om de juistheid van de gegevensverzameling te controleren tijdens het samenstellen of functioneren van de databank (investeringen in controlewerkzaamheden om de betrouwbaarheid van de informatie in de databank te waarborgen).¹⁰

Niet-originele gegevensverzamelingen waarin ook niet substantieel is geïnvesteerd worden inmiddels ook niet meer beschermd onder de geschriftenbescherming. Dit regime, in 1912 tot uitdrukking gebracht in de woorden 'en *alle* andere geschriften' van art. 10 lid 1 sub 1 Aw, bood

* Prof. dr. S.J. van Gompel is hoogleraar intellectuele eigendom aan de VU Amsterdam en redacteur van dit blad.

1 Zie, over deze regelgeving en de relatie tot het databankenrecht, het artikel van M.M.M. van Eechoud en D. Buijs elders in dit nummer. Zie ook: C.B. van der Net, 'De Dataverordening: een rivier die de andere kant op stroomt?!', *Auteursrecht* 2022-3, p. 133-134.

2 Zie hierover het artikel van M. van der Velde elders in deze aflevering.

3 *Stb.* 1999, 303.

4 HR 4 januari 1991, *NJ* 1991/608, m.nt. D.W.F. Verkade (*Van Dale/Romme*), waarin al werd beslist dat originele databanken bescherming genieten onder het auteursrecht.

5 *Handelingen II* 1998/99, nr. 58, p. 3668 (Minister Korthals).

6 Zie, t.a.v. telefoongidsen, Pres. Rb. Almelo 5 december 1996 (*KPN/Denda*), *Computerrecht* 1997/6, p. 309; Hof Arnhem 15 april en 5 augustus 1997 (*Denda/KPN*), *AMI* 1997, p. 214, *Computerrecht* 1997/6, p. 314, m.nt. H. Struik; Rb. Almelo 6 december 2000 (*KPN/Denda*), *AMI* 2001-3, nr. 6, p. 69, m.nt. H. Cohen Jehoram; Pres. Rb. 's Gravenhage 14 januari

2000 (*KPN/XSO*), *AMI* 2000-4, p. 71, *Computerrecht* 2000/3, p. 154, m.nt. B. Aalberts en M. Schellekens, *IER* 2000/2, p. 72, m.nt. F.W. Grosheide, *Mediaforum* 2000-2, nr. 12, p. 64, m.nt. P.B. Hugenholtz.

7 S.A. Klos, 'Databankieren in een Lawyer's Paradise: Enkele vragen rond het begrip Databank in de Databankenwet', *IER* 2000/1, p. 1-8.

8 *Kamerstukken II* 1998/99, 26108, nr. 6, p. 5 (NV II).

9 Zie daarover P.B. Hugenholtz, 'De spin-off theorie uitgesponnen', *AMI* 2002-5, p. 161-166; E. Derclaye, 'Databases Sui Generis Right: Should We Adopt the Spin-Off Theory?', *E.I.P.R.* 2004, p. 402-413; en, zeer kritisch, A.A. Quaedvlieg, 'Televisie in de muil van de databankbescherming? Tv-programmalijsten als beschermde gegevensverzamelingen', *AA* 2002, 51(6), p. 403-411 (op p. 407: 'Als spin-offs in de ogen van Brussel géén bescherming verdienen, had Feist alleen maar aanleiding kunnen zijn voor een feest.').

10 HvJ EG 9 november 2004, C-203/02 (*The British Horseracing Board e.a.*), [2004] ECR I-10415, ECLI:EU:C:2004:695, *AMI* 2005-1, nr. 1, m.nt. D.J.G. Visser en m.nt. P.B. Hugenholtz.

bepaalde auteursrechtelijke bescherming aan geschriften die bestemd waren om openbaar te worden gemaakt maar die niet aan de werktoets voldeden, zoals dienstregelingen, bijsluiters, hitlijsten en omroepprogrammalijsen.¹¹ Voor deze bescherming was niet langer plaats, omdat de Databankrichtlijn alleen bescherming biedt via het auteursrecht, mits aan de werktoets is voldaan, of het databankenrecht, mits de investeringsdrempel wordt gehaald.¹² Daarom stelde de Hoge Raad in 2014 de geschriftenbescherming al buiten werking,¹³ en verdween deze op 1 januari 2015 ook formeel uit de wet.¹⁴ Dit leidde nauwelijks tot protest. Zelfs de omroepen, die lang op de geschriftenbescherming vertrouwden voor de exploitatie van hun programmalijsen, klaagden niet. Per 1 januari 2013 waren zij op grond van de Mediawet al verplicht om die lijsten (tegen een vergoeding) aan derden te leveren.¹⁵ En dat gebeurt thans nog steeds.¹⁶

Tegelijkertijd zien we dat commercieel geëxploiteerde databanken waarin wél substantieel is geïnvesteerd en waarvoor het regime van het databankenrecht toch vooral is bedoeld, zoals (online) databanken van uitgeverijen, deze bescherming in de praktijk helemaal niet nodig hebben. In de regel wordt bij deze databanken het (her)gebruik nagenoeg volledig contractueel beperkt. Dergelijke commerciële databanken zouden mogelijk zelfs beter af zijn *zonder* het databankenrecht. Uit het *Ryanair*-arrest volgt immers dat buiten de Databankrichtlijn volledige contractsvrijheid heerst, terwijl bij databanken die door het databankenrecht zijn beschermd altijd rekening moet worden gehou-

den met gebruik dat op grond van dwingendrechtelijke beperkingen van de richtlijn is toegestaan.¹⁷ Dit doet de merkwaardige situatie ontstaan dat dataverzamelingen waarin niet substantieel is geïnvesteerd beter contractueel te beschermen zijn dan databanken die onder het beschermingsregime van de richtlijn vallen.¹⁸

Tel hierbij op dat Europese regelgeving steeds vaker de exclusieve zeggenschap over databanken inperkt of aan banden legt, zoals ten aanzien van overheidsdatabanken en dataverzamelingen voor *Internet of Things*-producten en diensten, waarover Mireille van Eechoud en Doris Buijs elders in deze aflevering schrijven; dat bij inbreukacties veelal zal moeten worden aangetoond dat de producent de investering in het maken van de databank niet langer kan terugverdienen,¹⁹ wat vooral bewijstechnisch de nodige uitdagingen met zich meebrengt; dat het databankenrecht bovendien onderhevig is aan ruime datamining beperkingen in de DSM-richtlijn;²⁰ en dat nut en noodzaak van het databankenrecht voor het creëren van een gunstig investeringsklimaat voor databanken nooit is aangetoond, zoals de Europese Commissie bij de evaluatie van de richtlijn heeft bevestigd,²¹ en je kunt je afvragen wat voor bestaansrecht het databankenrecht nog heeft.

Misschien niet een feestelijke boodschap die je bij een 25-jarig jubileum zou verwachten, maar wel een die steeds nadrukkelijker doorklinkt.²²

11 De geschriftenbescherming was een overblijfsel van het kopijrecht uit de negentiende eeuw. Zie o.a. HR 21 November 1892, *Weekblad van het Recht* 1893, nr. 6274, p. 1 (Feestwijzer Leidens Ontzet), online via: <https://www.copyrighthistory.org/cam/tools/request/showRecord.php?id=record_nl_1892>.

12 HvJ EU 18 oktober 2012, C-173/11 (Football Dataco e.a.), ECLI:EU:C:2012:642, NJ 2012/433, m.nt. P.B. Hugenholtz, AMI 2012-4, nr. 15; A.C. Beunen, 'Geschriftenbescherming na het Football Dataco-arrest', AMI 2012-4, p. 149-153.

13 HR 17 januari 2014 (*Ryanair/PR Aviation*), ECLI:NL:HR:2014:88, NJ 2015/304, m.nt. P.B. Hugenholtz, AMI 2014-3, nr. 8, m.nt. E. Schmieman.

14 Wet van 5 november 2014, *Stb.* 2014, 428, waarbij ook de pers-exceptie in art. 15 Aw werd aangepast: omdat nieuwsberichten niet door het auteursrecht, maar alleen door geschriftenbescherming werden beschermd, is geschrapt dat nieuwsberichten altijd mogen worden overgenomen als de bron maar wordt vermeld, ook als sprake is van een voorbehoud. Zie ook: Besluit van 12 november 2014, *Stb.* 2014, 437.

15 Art. 2.139 Mediawet, ingevoerd bij wet van 28 juni 2012, *Stb.* 2012, 319. Zie daarover P.B. Hugenholtz, 'Het einde van het omroepbladenmonopolie nadert nog steeds (maar doet er weinig meer toe)', in: M.J. Gues e.a. (red.), *25 jaar Mediaforum: een blik vooruit via de achteruitkijkspiegel: 25 jaar rechtspraak media- en communicatierecht*, Amsterdam: Otto Cramwinckel 2013, p. 40-44.

16 Wel heeft het Commissariaat voor de Media de vergoeding inmiddels flink verlaagd. Zie Regeling tarieven Programma-gegevens 2020.

17 HvJ EU 15 januari 2015, C-30/14 (*Ryanair*), ECLI:EU:C:2015:10, r.o. 39.

18 Zie de kritische noot van P.B. Hugenholtz bij dit arrest in NJ 2015/303.

19 Zie HvJ EU 3 juni 2021, C-762/19, ECLI:EU:C:2021:434, *Auteursrecht* 2021-4, nr. 3, m.nt. J.I. Krikke (CV-Online/Melons).

20 Art. 3 en 4 Richtlijn (EU) 2019/790.

21 European Commission, DG Internal Market and Services Working Paper: First evaluation of Directive 96/9/EC on the legal protection of databases, Brussels, 12 December 2005, p. 5; European Commission, Commission Staff Working Document: Evaluation of the Directive 96/9/EC on the legal protection of databases, SWD(2018) 146 final, Brussels, 25 April 2018, p. 15-19.

22 Zie o.a. Felix Reda, 'Learning from Past Mistakes: Similarities in the European Commission's Justifications of the Sui Generis Database Right and the Data Producer's Right', in: S. Lohsse e.a. (red.), *Trading Data in the Digital Economy: Legal Concepts and Tools*, Baden-Baden: Nomos Verlag 2017, p. 295-304, die opmerkt dat intrekking van de Databankrichtlijn alleen niets oplost, omdat daarmee nationale implementaties nog niet verdwijnen.